

ผลของการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาทางสุขภาพจิต ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และแนวคิดการเสริมต่อการเรียนรู้ ต่อสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาล

The Effect of Teaching and Learning Management in Nursing Care of Persons
with Mental Health Problems Course Based on Experiential Learning Theory and
Scaffolding Principle to Psychiatric Nursing Practice Competency of Nursing Students

จิราภา บุญศิลป์* ดวงดาว อุบลแย้ม นุสรนา นามเดช

Jirapa Boonsi* Daungdao Ubolyaem Nusara Namdej

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ประเทศไทย 18000

Boromarajonani College of Nursing, Saraburi, Thailand 18000

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ใช้แบบแผนการทดลองแบบทดสอบก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มเดียว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และแนวคิดการเสริมต่อการเรียนรู้ต่อสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี จำนวน 51 คน เครื่องมือวิจัยคือ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล เครื่องมือวัดสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติ t-test

ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังเข้าร่วมจัดการเรียนการสอนปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และแนวคิดการเสริมต่อการเรียนรู้มีความแตกต่างกันที่ระดับ .01 โดยคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาลหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ข้อเสนอแนะการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และแนวคิดการเสริมต่อการเรียนรู้ส่งผลให้นักศึกษามีสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอนปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช, ทฤษฎีการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์, การเสริมต่อการเรียนรู้, สมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช

Abstract

This research is a pre-experimental research. The one group pretest-posttest design. The purpose was to study the effect of instructional management in mental health and psychiatric nursing practice according to the theory of experiential learning and supplementary concepts for learning on operational performance psychiatric nurses of nursing students. Samples were 51 of 3rd year nursing students at Boromarajonani College of Nursing, Saraburi. Research instrument used to collect data consisted of personal data and performance measurement tool for psychiatric nursing practice. Data were analyzed by using descriptive statistics and t-test. The result revealed that psychiatric nursing practice competency before and after participated in instructional management in mental health and psychiatric nursing practice according to the theory of experiential learning and supplementary concepts for learning was significantly different at .01. The posttest score of the psychiatric nursing practice competency of 3rd year nursing students was higher than the pretest ones.

Suggestion: The instructional management on experiential learning theory and scaffolding principle effected to increase performance psychiatric nurses of nursing students.

Keywords: Instructional management in mental health and psychiatric nursing practice, experiential learning, scaffolding principle, operational performance psychiatric nurses

บทนำ

การจัดการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์สาขาพยาบาลศาสตร์ระดับปริญญาตรี เป็นการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่สำคัญและจำเป็นในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีทักษะทางปัญญา มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ในการปฏิบัติการพยาบาลและมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ โดยมีการออกแบบการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลที่มีการออกแบบล่วงหน้า และกำหนดช่วงเวลาของการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของการเรียนรู้ในแต่ละระดับ โดยผลลัพธ์การเรียนรู้สุดท้ายที่ต้องการคือการสะท้อนให้เห็นถึงสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลตามบทบาทหน้าที่ มีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ทางการพยาบาลที่เกี่ยวข้องมีทักษะการคิดขั้นสูงมีสมรรถนะที่คาดหวังตามวิชาชีพ¹

การจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ระหว่างปีการศึกษา 2556-2561 ใช้หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) ซึ่งเป็นหลักสูตร ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา สาขาพยาบาลศาสตร์ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียน

บรรลุผลการเรียนรู้ 6 ด้าน กล่าวคือ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ² รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาทางสุขภาพจิตเป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนให้แก่ นักศึกษาพยาบาลศาสตรชั้นปีที่ 3 มีจุดมุ่งหมายของรายวิชา เพื่อให้ นักศึกษามีผลการเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาทางสุขภาพจิตทั้ง 6 ด้านดังกล่าวโดยมี การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติการพยาบาลในการดูแลบุคคลที่มีปัญหาทางสุขภาพจิต โดยการนำความรู้ที่ได้เรียนจากภาคทฤษฎีไปใช้ต่อยอดในการฝึกภาคปฏิบัติในสถานการณ์จริงในชุมชนหรือหอผู้ป่วยเพื่อให้นักศึกษามีผลการเรียนรู้หรือสมรรถนะในการปฏิบัติการพยาบาลตามจุดมุ่งหมายของรายวิชา กิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาทางสุขภาพจิต ประกอบด้วยกิจกรรมการปฏิบัติการพยาบาลดังต่อไปนี้ 1) การพยาบาลในสถานการณ์จริงทั้งในชุมชนและโรงพยาบาลจิตเวช 2) การพยาบาลกรณีศึกษาผู้ป่วยจิตเวชที่พบบ่อย เช่น ผู้ป่วยโรคจิตเภท ผู้ป่วยติดสารเสพติด ผู้ป่วยโรคอารมณ์แปรปรวน เป็นต้น 3) การพยาบาลผู้ที่ได้รับการรักษาด้วยไฟฟ้า

(Electro Convulsive Therapy: ECT) 4) การพยาบาลผู้ที่ได้รับรักษาอาการทางจิตเวช 5) การพยาบาลด้วยกลุ่มกิจกรรมบำบัด 6) การสร้างสัมพันธภาพและสนทนาเพื่อการบำบัดและ 7) การสอนสุขภาพจิตศึกษา ซึ่งครอบคลุมทั้ง 4 มิติของการพยาบาลคือ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพ เพื่อยุติปัญหาให้ผู้ป่วยพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ซึ่งต้องใช้ความรู้ความสามารถและทักษะในเพื่อให้มีสมรรถนะในการดูแลผู้ป่วยทางจิตเวชได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ²

สมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช เป็นการแสดงออกถึงความรู้ ทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลดูแลผู้ป่วยที่มีปัญหาสุขภาพจิตซับซ้อนตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ อันจะส่งผลให้ผู้รับบริการได้รับบริการที่มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด³ การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติวิชา ปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาทางสุขภาพจิตมุ่งเน้นให้นักศึกษาสามารถนำความรู้และมีสมรรถนะในการปฏิบัติการพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยจิตเวชให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ โดยสมรรถนะของพยาบาลจิตเวชในการปฏิบัติการพยาบาล กำหนดให้มี 7 ด้าน³ ซึ่งสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา สาขาพยาบาลศาสตร์ทั้ง 6 ด้านและเพิ่มเติมด้านบุคลิกลักษณะของพยาบาลจิตเวช ดังนี้ 1) ด้านคุณธรรม ได้แก่ การให้บริการทางการพยาบาลอย่างเท่าเทียมกัน ไม่แบ่งแยกผู้รับบริการตามชนชั้นวรรณะ การยอมรับในความคิดและความแตกต่างของบุคคลที่มีปัญหาทางด้านสุขภาพจิต ไม่ตัดสินพฤติกรรมนั้น ๆ ของผู้ป่วยจิตเวชหรือญาติ 2) ด้านความรู้ ได้แก่ แสดงออกถึงการมีความรู้ความเข้าใจในขอบเขตมันท์สุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช เข้าใจในกรอบแนวคิดด้านจิตเวชศาสตร์ ความสำคัญ หลักการความรู้เรื่องโรคทางจิตเวช แนวทางการประเมินสภาพจิต คัดกรองความเสี่ยงจากแบบสอบถามหรือจากการประเมินพฤติกรรมของผู้ป่วยที่แสดงออก 3) ด้านทักษะทางปัญญา ได้แก่ การสามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ด้านการพยาบาลจิตเวชและองค์ความรู้จากสหสาขาวิชาชีพในการแก้ปัญหาสามารถประยุกต์เชื่อมโยงสู่กระบวนการ มีความคิดด้วยเหตุและผลของการพยาบาลอย่างเป็นระบบ ตลอดจนมีไหวพริบปฏิภาณทางปัญญา สามารถยืดหยุ่นความคิดได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า 4) ด้านความสัมพันธ์

ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร มีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น ได้แก่ การมีทักษะการประสานงานและสามารถขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นในทีมรักษาพยาบาลมีทักษะการสื่อสาร สามารถส่งข้อมูลที่สำคัญต่าง ๆ ไปยังทีมงานปฏิบัติ การพยาบาลของผู้ป่วยที่อยู่ในความดูแลได้อย่างถูกต้องและชัดเจน 5) ด้านการประเมินผลและการใช้ระบบสารสนเทศ ได้แก่ การสืบค้นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ช่วยในการสร้างสื่อสอนสุขภาพจิตศึกษาหรือนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ด้านสุขภาพจิตต่าง ๆ 6) ด้านการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช ได้แก่ ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลด้านจิตเวชอย่างเป็นองค์รวม ครอบคลุม 4 มิติ ของการพยาบาล ได้แก่ การสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสุขภาพแก่ผู้ใช้บริการทุกกลุ่มวัยโดยประยุกต์ใช้ความรู้ด้านการพยาบาลจิตเวชและสหสาขาวิชาความรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยให้กระบวนการพยาบาลอยู่บนพื้นฐานของการคำนึงถึงความแตกต่างต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม และ 7) ด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคลต้องมีความจริงใจ มองโลกในแง่ดี มีทัศนคติต่อบุคคลอื่นในเชิงบวก เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ป่วยทางจิต กระตือรือร้น ไวต่อพฤติกรรมอารมณ์ความคิดของผู้ป่วยที่เสี่ยงต่อการทำร้ายตนเองและผู้อื่น จากการทบทวนวรรณกรรม⁴ พบว่า การจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ในการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ฝึกการทำงานเป็นกลุ่มและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีอิสระในการคิดสร้างสรรค์โดยมีอาจารย์ประจำกลุ่มเป็นที่ปรึกษาในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชศาสตร์ และได้มีการพัฒนาแบบสอบถามสมรรถนะปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช โดยนำไปใช้กับนักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 3 จำนวน 83 คน ผลการศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักเรียนพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.10, S.D. = .55) เมื่อพิจารณาข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดพบว่า รับฟังความคิดเห็นของผู้รับบริการทุกครั้งมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในระดับมากที่สุด (Mean = 4.58, S.D. = .58) ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาทางคลินิก (Mean = 3.85, S.D. = .46)

การจัดการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่จะส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดประสิทธิภาพสูงสุดโดยการจัด

การเรียนรู้ ที่เน้นประสบการณ์ ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์หรือการเรียนรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติจริง โดยผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ก่อนแล้วได้รับการกระตุ้น การสะท้อนสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากประสบการณ์ออกมาเป็นทักษะ เจตคติหรือวิธีใหม่เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ^{5,6} ตามวงจร 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 ประสบการณ์รูปธรรม (Concrete experience: CE) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม เช่น การปฏิบัติในสถานการณ์จริง การฝึกสถานการณ์จำลองสื่อและรูปภาพ ขั้นที่ 2 การสังเกตและการสะท้อนคิด (Reflective observation: RO) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนทำความเข้าใจความหมายของประสบการณ์ที่ได้รับโดยการสังเกตอย่างรอบคอบและนำมาไตร่ตรองพิจารณา ขั้นที่ 3 การสรุปเป็นมโนทัศน์ (Abstract conceptualization: AC) เป็นขั้นที่ผู้เรียนสร้างหลักการเพื่อที่จะอธิบายประสบการณ์ของตน และขั้นที่ 4 การนำไปปฏิบัติจริง (Active experimentation: AE) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนประยุกต์ใช้มโนทัศน์และความเข้าใจที่สรุปได้ในขั้นที่ 3 ไปทดลองปฏิบัติจริง เพื่อทดสอบว่าถูกต้อง ซึ่งเป็นวงจรที่หมุนวนกลับมาสู่การได้รับประสบการณ์ใหม่ในขั้นที่ 1 อีกครั้ง ทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจและมีแรงจูงใจในการเรียน นอกจากนี้ในการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติมีการจัดผู้เรียนให้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ๆ ละ 6-8 คนเพื่อฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริงในหอผู้ป่วย ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถและศักยภาพในการเรียนรู้ที่ต่างกัน หากส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการสนับสนุนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ตามแนวคิดการเสริมต่อการเรียนรู้⁷ ซึ่งเป็นแนวคิดที่ถูกนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะในคลินิก เนื่องจากเป็นการการสนับสนุนการเรียนรู้ตามศักยภาพของผู้เรียนโดยการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ในผู้เรียนที่ไม่สามารถทำงานให้สำเร็จได้ด้วยตนเองให้สำเร็จได้ด้วยตนเองซึ่งผู้ให้การช่วยเหลืออาจจะเป็นครู เพื่อนที่มีศักยภาพมากกว่า โดยผู้สอนต้องประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนและให้ความช่วยเหลือตามศักยภาพผู้เรียน เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จการช่วยเหลือหรือการสนับสนุนจะค่อย ๆ ลดลง^{8,9,10}

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีและแนวคิดทั้ง 2 ประการ^{6,7} ดังกล่าวข้างต้นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนการปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาทางสุขภาพจิต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติ

การพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาทางสุขภาพจิต ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และแนวคิดการเสริมต่อการเรียนรู้ต่อการสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาล โดยเมื่อใช้ทฤษฎีและแนวคิดข้างต้นแล้ว คณะณณเฉลี่ยสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาลจะเพิ่มขึ้นหลังการฝึกภาคปฏิบัติโดยกระบวนการเรียนการสอนประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ 1) เลือกจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับของนักศึกษา หากนักศึกษามีประสบการณ์น้อยจัดให้นักศึกษาได้พบกับผู้ป่วยที่ไม่ซับซ้อนเกินไป 2) จัดให้นักศึกษาได้มีช่วงเวลาที่คิดทบทวนประสบการณ์ เช่น หากผู้สอนประเมินภาวะสุขภาพผู้ป่วยหรือผู้รับบริการควรมีการจัดการเวลาตอนสุดท้ายก่อนเลิกเพื่อให้นักศึกษาได้ทบทวนว่าวันนี้ได้เรียนรู้อะไรบ้าง 3) ผู้สอนสนับสนุนให้นักศึกษาอธิบายหลักการที่ได้จากการทบทวนประสบการณ์และเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้สอบถามในประเด็นที่ยังไม่เข้าใจ 4) ให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้นักศึกษาได้สร้างหลักการ (Conceptualize) ที่ถูกต้องในการดูแลผู้ป่วยก่อนที่นักศึกษาจะนำหลักการดังกล่าวไปทดลองใช้ และยังพบว่ากิจกรรมการเสริมต่อการเรียนรู้โดยเพื่อนมีผลต่อพฤติกรรมความช่วยเหลือเพื่อนในการเรียนและความพึงพอใจในวิธีการเรียนช่วยให้มีความเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น กล่าวถามเพื่อนหากเกิดความสงสัย เกิดความสนิทสนมกับเพื่อนมากขึ้น¹¹ เพื่อพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช เพื่อให้ศึกษาสามารถปฏิบัติการพยาบาลตามมาตรฐานที่กำหนดโดยใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะทัศนคติและคุณลักษณะส่วนบุคคลในการให้บริการผู้รับบริการเพื่อให้ผู้รับบริการได้รับความปลอดภัยและเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชา ปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาทางสุขภาพจิตต่อไป

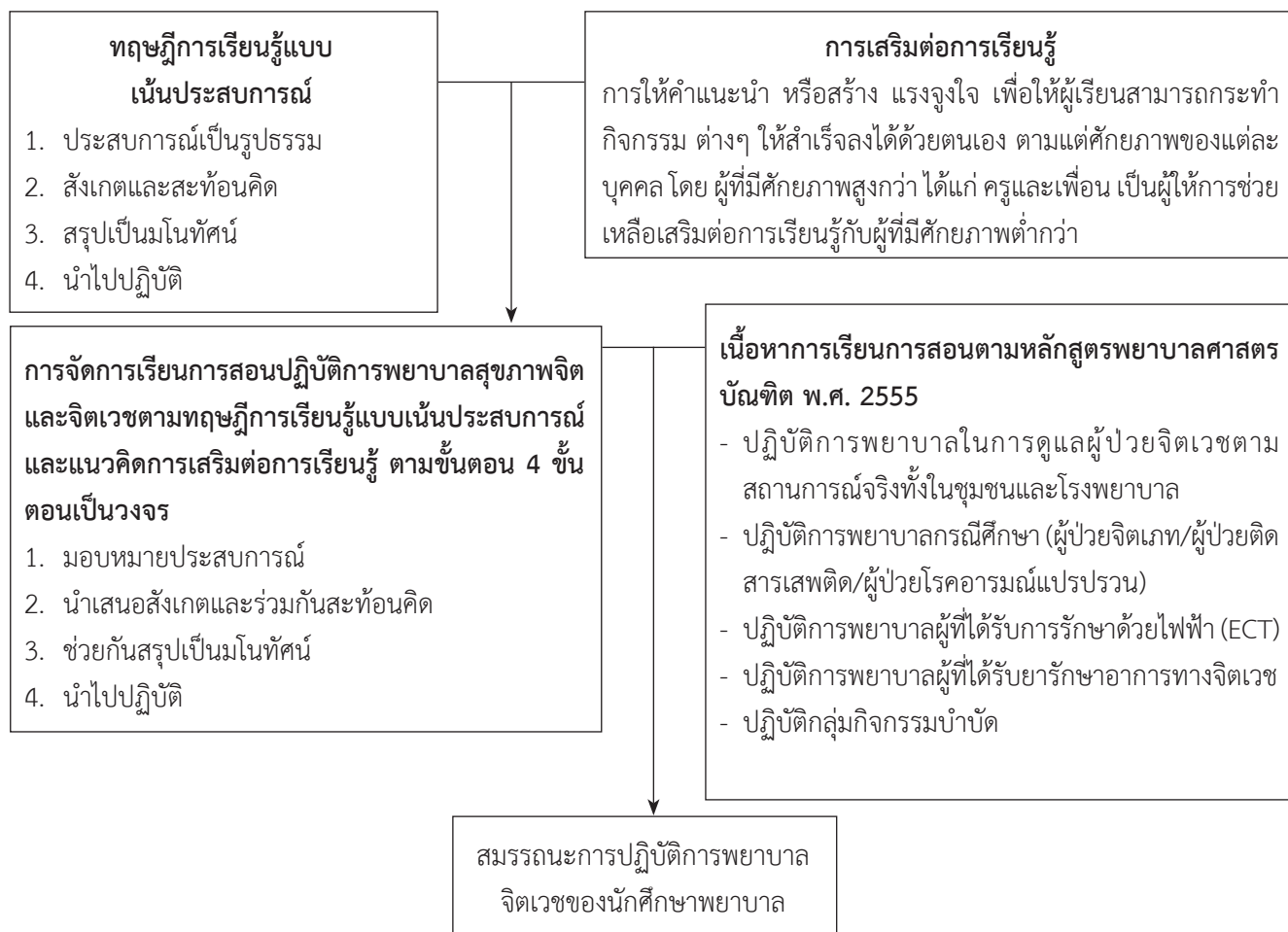
วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาทางสุขภาพจิตตามทฤษฎี การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และแนวคิดการเสริมต่อการเรียนรู้ต่อการสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาล

สมมติฐานการวิจัย

คณะณณเฉลี่ยสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาลเพิ่มขึ้นหลังการฝึกภาคปฏิบัติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental research) โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบทดสอบก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มเดียว (One-group, pretest- post test) โดยแบ่งการดำเนินการทดลองออกเป็น 3 ระยะคือ 1) ระยะเตรียมการทดลอง 2) ระยะดำเนินการทดลองและ 3) ระยะหลังการทดลอง โดยมีรายละเอียดในแต่ละระยะ ดังนี้

1. ระยะเตรียมการทดลอง ประกอบด้วย การเตรียมการดังนี้

1.1 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยศึกษาความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาการเรียนการสอนตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2555 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ แนวคิดการเสริมต่อการเรียนรู้และสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช จากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

1.2 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยชี้แจงแนวทางการจัดการเรียนการสอนแก่อาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ

1.3 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยเขียนโครงร่างวิจัยเพื่อพิจารณาอนุมัติ

1.4 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยทำหนังสือขอใช้เครื่องมือ (แบบสอบถามสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช)

1.5 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยดำเนินการขออนุมัติการพิจารณาจริยธรรมจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน

1.6 ภายหลังได้รับการอนุมัติจริยธรรมการวิจัยในคน ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงรายละเอียดของการวิจัย ทั้งวัตถุประสงค์ การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูล วันเวลาที่ดำเนินการ

2. ระยะดำเนินการทดลอง

2.1. ผู้วิจัยอธิบายการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างและแจ้งกับกลุ่มตัวอย่างว่า สามารถถอนตัวออกจากการวิจัยได้ทุกเมื่อโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ โดยข้อมูลจะเก็บเป็นความลับและผลการวิจัยจะนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น และไม่ส่งผลเสียหายต่อผู้เข้าร่วมวิจัยแต่อย่างใด หลังจากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามส่วนบุคคลและทำแบบสอบถาม

สมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช

2.2 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยดำเนินการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา ปฏิบัติการพยาบาล บุคคลที่มีปัญหาทางสุขภาพจิตโดยแบ่งการฝึกออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ในแต่ละกลุ่มใหญ่จะมีกลุ่มย่อย 3-4 กลุ่มต่อจำนวนนักศึกษา 7-8 คนซึ่งจะมีอาจารย์เนเทศกลุ่มละ 1 คน มีระยะเวลาในการฝึก 4 สัปดาห์ ระหว่างเดือนพฤษภาคม - กรกฎาคม 2562 โดยกลุ่มตัวอย่าง

ทุกคนจะเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนในเรื่อง การพยาบาลกรณีศึกษาในชุมชนและในโรงพยาบาลศรีธัญญา การพยาบาลผู้ที่ได้รับยาทางจิตเวช การสอนสุขภาพจิตศึกษา การเป็นผู้นำกลุ่มกิจกรรมบำบัด การพยาบาลผู้ที่ได้รับการรักษาด้วยไฟฟ้า การอภิปรายกรณีศึกษาและการสะท้อนคิด

2.3 ผู้สอนใช้หลักการของการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ 4 ขั้นตอน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ขั้นตอนการเรียนการสอนตามการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และการเสริมต่อการเรียนรู้

ขั้นตอนการเรียนการสอน	บทบาทผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
ขั้นที่ 1 มอบหมายประสบการณ์ ผู้สอนมอบหมายกรณีศึกษาให้นักศึกษา 1 คน ต่อนักศึกษา 2-3 คนในการฝึกปฏิบัติในชุมชน และมอบหมายกรณีศึกษา 1 คนต่อนักศึกษาในการฝึกปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลศรีธัญญา โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถของผู้เรียน ตามกิจกรรมการเรียนการสอนวิชา ปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาทางสุขภาพจิต	1. ประเมินศักยภาพของผู้เรียนและมอบหมายกรณีศึกษาให้ตามความเหมาะสม พร้อมทั้งจัดกลุ่มผู้เรียนให้มีความสามารถทั้งกลุ่มเก่ง กลาง อ่อน	1. ศึกษาข้อมูล ทำความเข้าใจกับข้อมูลของกรณีศึกษาที่ได้รับมอบหมาย
ขั้นที่ 2 นำเสนอสังเกตและร่วมกันสะท้อนคิด ผู้สอนให้นักศึกษานำเสนอข้อมูล เนื้อหาที่ได้จากการศึกษา ให้นักศึกษาแลกเปลี่ยนอภิปรายเรียนรู้ในกลุ่มเพื่อจะให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้นโดยผู้สอนใช้การตั้งคำถามเพื่อการอภิปราย	1. ผู้สอนใช้คำถามกระตุ้นผู้เรียนโดยให้อธิบายความรู้เกี่ยวกับโรคทางจิตเวช เกณฑ์การวินิจฉัยโรค การตรวจสภาพจิต กลไกการเกิดโรค ยาและกลุ่มยาที่ใช้ในการรักษาโรคในกรณีศึกษาที่ผู้เรียนได้รับมอบหมาย 2. ผู้สอนกับผู้เรียนร่วมกันสรุปเนื้อหาที่นักศึกษายังอธิบายไม่ชัดเจนหรือยังขาดความรู้ความเข้าใจ	1. อธิบายความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคทางจิตเวช เกณฑ์การวินิจฉัยโรคการตรวจสภาพจิต ยาและกลุ่มยาที่ใช้ในการรักษาโรค 2. นำเสนอกลไกการเกิดโรค 3. ทำความเข้าใจในเนื้อหาที่ยังไม่ชัดเจนหรือยังไม่เข้าใจ พร้อมซักถามหากเกิดข้อสงสัย
ขั้นที่ 3 สรุปเป็นมโนทัศน์ ผู้สอนให้นักศึกษาสะท้อนความรู้ที่ได้ออกมาเป็นมโนทัศน์โดยมีผู้สอนและเพื่อนร่วมแลกเปลี่ยนในประเด็นความรู้	1. ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นนำความรู้ที่ได้มาเชื่อมโยงกับทฤษฎีและประสบการณ์ 2. ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนและเพื่อนสรุปความคิดรวบยอดเป็นมโนทัศน์ 3. ผู้สอนให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน	1. อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ทางทฤษฎีและประสบการณ์ 2. จัดลำดับความคิดเพื่อสรุปเป็นมโนทัศน์ 3. รับฟังข้อเสนอแนะจากผู้สอนและปรับความคิดรวบยอด
ขั้นที่ 4 นำไปปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนนำสิ่งที่ได้จากสรุปมโนทัศน์ไปปฏิบัติหรือนำไปประยุกต์ใช้ ซึ่งจะส่งผลให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์จริง	1. ผู้สอนให้ผู้เรียนสะท้อนความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ในการปฏิบัติและแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติในครั้งต่อไป 2. ผู้สอนประเมินผลการปฏิบัติของผู้เรียนและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักศึกษา 3. ผู้สอนชมเชยและให้กำลังใจแก่นักศึกษา	1. ระบุนิเทศและมโนทัศน์เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานของตนเอง 2. รับฟัง จุดที่ควรพัฒนา ตระหนักรู้ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3. ระยะหลังการทดลอง

3.1 หลังเสร็จสิ้นการฝึกภาคปฏิบัติในสัปดาห์ที่ 4 ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช

3.2 ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบประเมินก่อนนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2561 จำนวน 109 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2561 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี จำนวน 51 คน

เครื่องมือวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย เพศ อายุ เกรดเฉลี่ย ภูมิลำเนา

1.2 แบบสอบถามสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช⁴ สร้างขึ้น ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 41 ข้อ ซึ่งมีค่าความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach alpha coefficient) เท่ากับ .97

2. เครื่องมือดำเนินการทดลอง

2.1 การจัดการเรียนการสอนตามการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และการเสริมต่อการเรียนรู้ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 มอบหมายประสบการณ์ ผู้สอนประเมินศักยภาพของผู้เรียนจากนั้นมอบหมายประสบการณ์ให้นักศึกษาตามความสามารถซึ่งในฝึกจิตเวชชุมชนมอบหมายกรณีศึกษา 1 คนต่อผู้เรียน 2-3 คนและการฝึกที่โรงพยาบาลศรีธัญญา 1 รายต่อผู้เรียน 1 คน ซึ่งในขั้นตอนนี้ นักศึกษาจะได้ปฏิบัติจริง โดยมีระยะเวลา 4 สัปดาห์

ขั้นที่ 2 นำเสนอสังเกตและร่วมกันสะท้อนคิดเป็นขั้นตอนที่ผู้สอนให้ผู้เรียนทบทวนความรู้ โดยใช้คำถามกระตุ้นผู้เรียน ให้อธิบายความรู้เกี่ยวกับโรคทางจิตเวช เกณฑ์การวินิจฉัยโรค การตรวจสภาพจิต กลไกการเกิดโรค ยาและกลุ่มยาที่ใช้ในการรักษาโรคในกรณีศึกษาที่นักศึกษาได้รับ

มอบหมายจากนั้นผู้สอนร่วมกันสรุปเนื้อหาที่นักศึกษายังอธิบายไม่ชัดเจนหรือยังขาดความรู้ความเข้าใจ

ขั้นที่ 3 สรุปเป็นมโนทัศน์ ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นนำความรู้ที่ได้มาเชื่อมโยงกับทฤษฎีและประสบการณ์จากนั้นสรุปประเด็นความรู้ที่ได้เป็นความคิดรวบยอดซึ่งในขั้นตอนนี้ นักศึกษาจะเกิดความเข้าใจมากขึ้น

ขั้นที่ 4 นำไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่ผู้สอนให้ผู้เรียนสะท้อนความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ในการปฏิบัติรวมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักศึกษาและชมเชยและให้กำลังใจแก่นักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติต่อไป

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปหาค่าความเที่ยง มีค่าเท่ากับ .96

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยในครั้งนี้ได้รับการพิจารณารับรองการทำวิจัยในมนุษย์โดยคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี (EC 1-002/2562) วันที่ 27 พฤษภาคม 2562 โดยกลุ่มตัวอย่างได้รับการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ผลประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย จากคณะผู้วิจัยพร้อมทั้งสอบถามความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมวิจัย และสามารถถอนตัวออกจากการวิจัยได้ทุกเมื่อโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้เข้าร่วมวิจัยโดยผู้วิจัยได้แจ้งให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่าจะเก็บเป็นความลับและผลการวิจัยจะนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น และไม่ส่งผลเสียหายต่อผู้เข้าร่วมวิจัยแต่อย่างใด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) โดยแจกแจงความถี่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลทั่วไป

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาลของกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติ t-test

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมวิจัย เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนใหญ่มีเกรดเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.00 จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 49.01 และมีภูมิลำเนาอยู่ภาคกลางและภาคอีสาน คิดเป็นร้อยละ 54.9 และร้อยละ 45.1

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษา ก่อนและหลัง

การจัดการเรียนการสอนปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชรายด้านที่พบว่า คะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช โดยรวมอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.52 S.D. = .31) เมื่อพิจารณารายข้อจะพบว่า ข้อที่มีคะแนนสูงสุดคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม (Mean = 4.75 S.D. = .25) รองลงมาคือด้านบุคลิกภาพ (Mean = 4.61 S.D. = .41) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านทักษะทางปัญญา (Mean = 4.35 S.D. = .46) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษา ก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชรายด้าน

สมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช	ก่อนการจัดการเรียนการสอน		หลังการจัดการเรียนการสอน	
	Mean	S.D.	Mean	S.D.
1. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.42	.46	4.75	.25
2. ด้านความรู้เกี่ยวกับการพยาบาลจิตเวช	3.58	.58	4.45	.38
3. ด้านทักษะทางปัญญา	3.46	.61	4.35	.46
4. ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและการสื่อสาร	3.79	.54	4.57	.35
5. ด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลขและการใช้ระบบสารสนเทศ	3.69	.50	4.43	.43
6. ด้านการปฏิบัติ	3.44	.54	4.39	.43
7. ด้านบุคลิกภาพ	4.02	.51	4.61	.41
รวม	3.80	.44	4.52	.31

3. เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาลของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนที่พบว่า ค่าเฉลี่ยสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชหลังการจัดการเรียนการสอนการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และแนวคิดการเสริมต่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมการจัดการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาลของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอน

สมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช	N (คน)	Mean	S.D.	T	P-value
ก่อนการจัดการเรียนการสอน	51	3.80	.44	-9.416	.000*
หลังการจัดการเรียนการสอน	51	4.52	.31		

P < .01*

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา ผลของการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และแนวคิดการเสริมต่อการเรียนรู้ต่อสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาล จิตเวชของนักศึกษาพยาบาล ผลการวิจัยในครั้งนี้สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ

1. คะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลัง การจัดการเรียนการสอนปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และแนวคิดการเสริมต่อการเรียนรู้แตกต่างกัน โดยมีคะแนนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ นักศึกษาพยาบาลมีคะแนนสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาล จิตเวชเพิ่มขึ้นหลังการฝึกภาคปฏิบัติ เนื่องจาก ผู้สอนใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์และแนวคิดการเสริมต่อการเรียนรู้มาใช้ โดย 1) ผู้สอนเลือกจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับของนักศึกษา หากนักศึกษามีประสบการณ์น้อยควรให้นักศึกษาได้พบกับผู้ป่วยหรือผู้รับบริการในโรคหรือสภาวะไม่ซับซ้อนเกินไปซึ่งสอดคล้องกับการประยุกต์ใช้แนวคิดการเสริมต่อการเรียนรู้โดยการเสริมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนผู้สอนควรคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน นักศึกษาแต่ละคนมีประสบการณ์ที่สามารถต่อยอดความรู้ใหม่ได้โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ควรตั้งจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนและเอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมที่หลากหลายในการฝึกฝนทักษะต่างๆ^{12,13} นอกจากนี้ เพื่อนผู้เรียนสามารถเสริมต่อการเรียนรู้กันเองได้โดยการจัดให้ผู้เรียนที่มีศักยภาพมากกว่าช่วยเหลือผู้ที่มีศักยภาพน้อยกว่า การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้เรียนและผู้สอนหรือเพื่อนที่มีความรู้ความสามารถมากกว่าช่วยขยายพัฒนาการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น ส่งเสริมการสร้างความรู้ความเข้าใจในตนเองได้ ซึ่งการเสริมต่อการเรียนรู้เป็นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนหรือเพื่อนที่มีศักยภาพมากกว่าช่วยขยายการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นจนสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจในตนเองได้โดยผู้สอนใช้กลยุทธ์ในการเรียนที่หลากหลาย เช่น การทำเป็นตัวแทนทักษะในการปฏิบัติ ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เกิดบรรยากาศที่ดีในการเรียนและช่วยให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้¹⁴ และ 2) ผู้สอนเปิดโอกาสให้มีช่วง

เวลาที่นักศึกษาได้คิดทบทวนประสบการณ์โดยผู้สอนใช้คำถามกระตุ้นการคิดของนักศึกษา เช่น “เพราะเหตุใดผู้ป่วยรายนี้ถึงได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคจิตเภท” นอกจากการใช้คำถามกระตุ้นแล้วผู้สอนยังเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้สะท้อนคิดบอกสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ในแต่ละวัน โดยการฝึกให้นักศึกษาคิดเชิงบวกและมีโอกาสในการคิดอย่างสร้างสรรค์และการเสริมแรงให้กำลังใจนักศึกษาอย่างต่อเนื่องพร้อมทั้งวางแผนสิ่งต้องพัฒนาในวันต่อไปช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และมีความสุขในขณะที่ฝึกปฏิบัติ ซึ่งการเชื่อมโยงความรู้เดิมก่อนที่จะเข้าสู่เนื้อหาใหม่ช่วยทบทวนความเข้าใจ การกระตุ้นให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนมีประเด็นอยู่ 3 ประเด็น¹⁵ คือ 1) การปรับวิธีคิดและการคิดในแง่บวก 2) การปรับเปลี่ยนบรรยากาศสภาพแวดล้อมทำในสิ่งที่ตนชอบ และ 3) การปรับสภาพจิตใจโดยการสร้างกำลังใจหรือแรงบันดาลใจ ดังข้อคิดเห็นของนักศึกษา ดังนี้ “ขอบคุณอาจารย์มากนะค่ะที่ทำให้การฝึกครั้งนี้ของหนูได้ทั้งความรู้และความสุข” และ “ชอบที่ได้คุยได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของผู้ป่วยทุกวันที่ได้ขึ้นฝึก ยิ้มได้ทุกวันเมื่อได้ขึ้นวอร์ด” 3) สนับสนุนให้นักศึกษาได้อธิบายถึงหลักการที่ได้จากการทบทวนประสบการณ์และเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้สอบถามอย่างเต็มที่หากยังไม่เข้าใจ โดยใช้คำถามกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ ข้อมูลของกรณีศึกษาที่นักศึกษาประเมินสภาพผู้ป่วย ข้อมูลการรักษา และให้นักศึกษาตั้งข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลที่สอดคล้องกับปัญหาของผู้ป่วย หากพบว่า นักศึกษาขาดความรู้เรื่องใดผู้สอนก็จะช่วยเหลือเพื่อให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจมากขึ้น นอกจากนั้นผู้สอนมีการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนขณะฝึกปฏิบัติ นักศึกษาเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องในสิ่งที่ปฏิบัติ และการเป็นตัวแทนในทักษะการปฏิบัติจะให้นักศึกษาเรียนรู้ทักษะที่ถูกต้อง ดังข้อคิดเห็นของนักศึกษา ดังนี้ “เวลาที่อาจารย์ถามคำถามมา คำถามไหนที่หนูตอบไม่ได้หรือตอบไม่ถูกอาจารย์ก็ไม่เลือกที่จะด่าหรือว่าพวกหนู แต่อาจารย์เลือกที่จะให้พวกหนูไปหาข้อมูลมาหรือคิดมาแล้วมาอธิบายให้ฟัง หนูชอบวิธีนี้เพราะมันทำให้หนูตั้งใจที่จะค้นหาและทำให้เราจำเรื่อง นั้น ๆ ได้ดี” 4) อาจารย์ให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้นักศึกษาได้สร้างหลักการที่ถูกต้อง (Conceptualize) ที่ถูกต้องในการดูแลผู้ป่วยจิตเวชแล้วนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่เพื่อให้นักศึกษามีความสามารถเพิ่มขึ้น สามารถปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง ดังข้อคิดเห็นของนักศึกษา ดังนี้ “การฝึกจิตเวชที่ผ่านมานูก็จะพยายามทำทุกอย่างเท่าที่ตัวเองจะทำได้ แต่หนูก็พอใจในสิ่งที่หนูทำออกมา

ได้ทำให้คนไข้ ได้เห็นคนไข้ของเราด้วย หนูก็มีความสุขมากแล้วค่ะ” และ “อาจารย์ช่วยตรวจแก้งาน comment งานให้นักศึกษา ทำให้เราทราบว่าจุดบกพร่องตรงไหนและควรปฏิบัติตัวอย่างไรและปรับปรุงตัวอย่างไร”

ผลการวิจัยครั้งนี้ เมื่อพิจารณารายชื่อจะพบว่า หัวข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังที่แตกต่างกันมากที่สุดคือทักษะด้านการปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องมาจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้เรียนรู้โดยประสบการณ์ตรง โดยการมอบหมายกรณีศึกษาให้ตรงกับความรู้ความสามารถของนักศึกษา จากนั้นผู้สอนใช้วิธีการสังเกตและใช้กลยุทธ์ในการเสริมต่อการเรียนรู้ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการสะท้อนคิดและสรุปเป็นหลักการที่นักศึกษาจะนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ปฏิบัติจริงทำให้นักศึกษามีความมั่นใจและสามารถปฏิบัติตามหลักการได้ถูกต้อง

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยนี้พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านคุณธรรมจริยธรรมมีความแตกต่างกันน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ อีก 6 ด้าน อาจเนื่องมาจากนักศึกษาได้รับการปลูกฝังด้านคุณธรรมจริยธรรมตั้งแต่ชั้นปีที่ 1-3 ซึ่งสอดแทรกอยู่ในรายวิชาของหลักสูตรเมื่อนักศึกษาฝึกภาคปฏิบัติผู้สอนได้วางแผนการจัดการเรียนการสอนโดยสอดแทรกเรื่องคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียนในระหว่างการฝึกภาคปฏิบัติและสะท้อนคิดในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดี จึงมีผลทำให้คะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาของหลักสูตรที่เชื่อว่าการพยาบาลเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างพยาบาลกับผู้ใช้บริการใช้การดูแลแบบเอื้ออาทรและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้นักศึกษามีคุณธรรมความรู้และความสามารถในการเคาพคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้อื่น มีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพในการดำรงตนและการปฏิบัติงาน² ทำให้ค่าเฉลี่ยด้านคุณธรรมจริยธรรมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงทั้งก่อนและหลังการทดลอง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการจัดการเรียนการสอน นำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาลระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และแนวคิดการเสริมต่อการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนตามปกติ

References

1. Jinruang S, Naraphong W, Nithitantiwat P. Outcome-based education in nursing science. Journal of Phrapokklao Nursing College. 2018; 29(2): 207-216. (in Thai)
2. Boromarajanani College of Nursing, Saraburi. The Bachelor Science in nursing Curriculum; 2012 of the Boromarajanani College of Nursing, Saraburi. Saraburi. (in Thai)
3. Pliankerd P, Kerdsiri S. The competency of psychiatric nursing in the practice nursing. Journal of The Royal Thai Army Nurse. 2014; 15(2): 160-165. (in Thai)
4. Chaleoykitti S, Chewsothon S, Butpunya Y. Effectiveness of the integrated academic Service and teaching-learning arrangement in psychiatric nursing practicum course to psychiatric nursing practice competency in Army Nursing. Journal of The Royal Thai Army Nurse. 2017; 18(3): 144-151. (in Thai)
5. Kolb, AY., Kolb, DA. Experiential learning theory: A dynamic, holistic approach to management learning, education and development. The SAGE handbook of management learning, education and development. 2009; 42-68.
6. Kolb, DA. Experiential learning: Experience as the source of Learning and development. New Jersey: Prentice Hall; 1984.

7. Vygotsky L. Mind in Society: The developmental of Higher psychological process. Cambridge, MA: Harvard University Press; 1978.
8. Phanphrom S. The Development of an instructional model based on metacognitive reading strategies with scaffold to enhance analytical reading ability for upper secondary students [dissertation]. Phitsanulok: Naresuan University; 2016.
9. Van de Pol J., Volman M, Beishuizen J. Scaffolding in teacher-Student Interaction: A decade of research. *Educational Psychology. Review.* 2010; 20(3):271-296.
10. Sinthuchai S. Development of an instructional model based on scaffolding and reflective practice approaches to promote clinical decision making ability of nursing students [dissertation]. Bangkok: Chulalongkorn University; 2016.
11. Wintachai J. Using peer scaffolding to improve student learning in a psychoeducational assessment subject. *Journal of Education Studies, Chulalongkorn University.* 2018; 46(3): 29-44. (in Thai)
12. Bowornwattanas C. Instructional strategies based on scaffolding theory. *Prae-wa Kalasin Journal of Kalasin University.* 2017; 6(2): 154-179. (in Thai)
13. Suapumee N, Naksrisang W, Singhasem P. Management of experiential learning in nursing education. *Nursing Journal of the Ministry of Public Health.* 2017 ; 27(1): 12-21. (in Thai)
14. Sinthuchai S, Rachawat V, Yod-A-Sa P. Scaffolding: Applying for learning and teaching in clinical setting. *Journal of Boromarajanani College of Nursing, Surin.* 2018; 8(2): 68-79. (in Thai)
15. Onsri P., Chaleoykitti S. Nursing Learning Provision for Happiness: Role of teacher and learners. *Journal of The Royal Thai Army Nurse.* 2013; 14(1): 8-16. (in Thai)